

ניתוח לשוני לספר תהלים

(מזמורים א – ב)

تحليل لغوي لسفر المزامير

(المزمور 1 - 2)

المدرس المساعد أحمد عباس علي

הקדמה

ספר תהלים הוא ספר מספרי המקרא, בתנ"ך היהודי הספר כלול בחלק הכתובים, ובבבליה הנוצרית מכונה הספר Ψαλμὸς בתרגום השבעים היווני או Psalmorum בתרגום הוולגטה הלטיני, והוא כלול בספרות החוכמה שבברית הישנה.

במסורת היהודית מיוחס הספר בעיקרו לדוד המלך ולאישים נוספים, אולם מספר מזמורים מתוארכים בחקר המקרא לתקופת חורבן בית ראשון ולימי בית שני. בקאנון היהודי מצויים 150 פרקים בספר תהלים, בתרגום השבעים מופיע גם הפרק ה-151. במאה האחרונה התגלו במגילות קומראן מספר פרקים נוספים⁽¹⁾.

המחקר הזה עסק בספר תהלים, בראשית דיברנו על שם הספר ועל השמות השונות שלו. אחר כך דיברנו על מיקומו של הספר, כי הוא הספר הראשון בספר כתובים שבמקרא, והוא ספר המזמורים המיוחסים לדוד המלך. חלוקת הספר הייתה הנושא שעסקנו בו אחר כך.

כמו כן, דיברנו על חלוקת הספר לספרים ולפסוקים, נוסף על כך, דיברנו על מחבר ספר תהלים וכותרות המזמורים ועל היחס בין הכותרות לבין גוף המזמור. בסופו של דבר, עשינו ניתוח לשוני לפרקים (הראשון והשני) לספר תהלים.

מצאנו כי בספר תהלים יש גזרות מוגבלות לפעל למשל (גזרת השלמים, גזרת החסרים, גזרת הנחים) ובניינים מוגבלים (בניין פעל, בניין הפעיל, בניין פעלי, בניין התפעל) ובכל הזמנים (זמן עברי, זמן עתידי, זמן הווה) וגם בציווי. גם כן מצאנו קבוצה של מילות יחס שונות.

שם הספר

תהלים: שם הספר הראשון בספר כתובים שבמקרא, הוא ספר המזמורים שכולל (150) מזמורים המיוחסים לדוד המלך⁽²⁾. ספר תהלים הוא הספר העממי ביותר בכתבי־קדשנו אחרי התורה מזמורים שונים ממנו משולבים בתפלות ונאמרים בשעת אבל ובשעת שמחה⁽³⁾.

שם הספר (תהלים) כפי שהוא שגור אצלנו הוא צורת רבים של המילה תהילה, שמשמעותה דבר שבח⁽⁴⁾. בלשון חז"ל נשמטה האות (ה) ושם הספר נקרא תילים⁽⁵⁾. (ובארמית: תילין או תילי) והגייה זו בקרב חלק מעדות ישראל עד ימינו. ממפשרי ימי הביניים כגון הרמב"ן ובמיוחד האבן עזרא, שקראו לספר תהילות⁽⁶⁾.

לפי המסורת היהודית היו הלוויים משוררים פרקי תהלים בבית המקדש בשעת עבודת הקורבנות, אך רצוי לאומרם בכל מצב ובפרט בשעת צרה, שכן על פי האמונה היהודית סגולתם לעורר רחמים אלוהיים על האומר אותם. ישנה דעה הסוברת שאין לאומרם בלילה לפני חצות. חסידי חב"ד וחצרות אחרים נוהגים לקרוא בכל יום את הפרקים היומיים, על פי החלוקה החדשית, ובשבת שבו מברכים את החדש קוראים את כל הספר, לפני תפילת שחרית. בקהילות גאורגיה, קיים מנהג עתיק וקדוש, לפיו גבאי בית הכנסת מחלק למתפללי בית הכנסת קונטרסים של "תהלים מחולק", לפני הוצאת ספר תורה, בשחרית של שבת, וכך יוצא שגומרים את כל ספר התהלים, ולאחר מכן אומרים "קדיש יהא שלמא רבא"⁽⁷⁾.

מיקום הספר

ברוב ספרי התנ"ך הנדפסים כיום ממוקם ספר תהילים בראש חטיבת הכתובים. בברייתא המפורסמת במסכת בבא בתרא שדנה בספרי התנ"ך נמצא ספר תהילים לאחר מגילת רות, וזאת כנראה בשל הספר הכרונולוגי בה מסודרת הברייתא, כפי שמעיר רש"י.

הסדר של ספרי הכתובים מפורש בברייתא שהבאנו למעלה סדרן של כתובים רות, וספר תהילים, ואיוב, ומשלי, קהלת, שיר השירים, וקנינות דניאל ומגילת אסתר, עזרא ודברי הימים⁽⁸⁾. רות בא לפני תהילים אולי מפני שרות מספר את מוצאו של דוד שספר תהילים מיוחס לו ואולי היו נוהגים בבתי האלהן לקרא את רות כעין מבוא לספר תהילים. סידור זה של הברייתא לא נתקבל כהלכה. הסידור אצל המסרנים ובכ"י ספרדיים הוא: דברי הימים, תהילים, איוב, משלי, רות, שיר השירים, קהלת, קנינות, אסתר, דניאל, עזרא. בסדר זה באו ארבעה הספרים הראשונים לפי כמותם בכ"י אשכנזיים ובדפוסים הספר הוא: תהילים, משלי, איוב, שיר השירים, רות, קנינות, קהלת, אסתר, דניאל, עזרה, דברי הימים⁽⁹⁾.

חלוקת הספר

ספר תהילים הוא קובץ של מזמורים שונים וכל מזמור עומד בפני עצמו כיצירה סגורה. במהמורת התנ"ך המקובלת נמצאים מאה וחמישים פרקים. ובכל פרק מזמור אחד העומד בפני עצמו.

החלוקה המקובלת בימינו היא חלוקה חדשה יחסית. ובספרות חז"ל אנחנו מוצאים שמדובר על 147 פרקים אותם מעמידים חז"ל כנגד שנות ח"ו של יעקב אבינו (מסכת סופרים פרק ט"ז, הלכה י"א הובא בתוספות על תלמוד בבלי. מסכת פסחים דף קי"ז. עמוד א, ההבדל בספירת הפרקים בין חז"ל לבין הספירה שלנו נובע מכך שחלק מהפרקים, שהופיעו כמזמור אחד בספירה הקדומה חולקו לשני מזמורים בספירה המאוחרת. לא ברור אילו מהמזמורים היו מחוברים בימי קדם ואילו מחולקים. על מזמורים מסוימים יש לשער שבין מחוברים:

מזמורים א – ב נמנו כמזמור אחד בתלמוד. וזאת בשל האינקלזיו שזיהו יז"ל, מהביטוי "אשרי תמימי דרך" בראש פרק א. ועד הביטוי "אשרי כל חוסי בו" בסוף פרק ב.

מזמורים ט – י נידונו כפרק אחד, כפי שמשתמע מפירוש התוספות והרי, ב"א למסכת מגילה דף י"ז, עמוד א.

מזמורים מב-מג, בהם ניכר הפזמון החוזר: "מִה תִּשְׁתַּחֲוֶי נַפְשִׁי וְתִקְרָא עָלַי הוֹחֲלִי לְאֵל הַיָּם כִּי עוֹד אוֹדְנֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פְּנִינִי" פזמון שמופיע בשינויים קטנים באמצע ובסוף פרק מב וכן בסוף פרק מג, ובכך קושר אותם ליחידה אחת. מזמורים ע-עא, שרוב המפרשים ביארום כיחידה תוכנית אחת. כך נראה גם מהעובדה שמזמור עא הוא היחיד ממזמורי הספר השני בתהילים שאין כותרת בראשו.

במספר כתבי-יד עתיקים אנחנו מוצאים את מזמורים צו-צז כמזמור אחד. דבר זה מסתבר גם מבחינה תוכנית, וזאת משום שמזמור צז הוא מקביל ומשלים למזמור צו, בכך ששניהם מתארים את מלוכת האל ואת השמחה ששמחים בקבלת מלכותו. כן מצאנו לשונות דומים בין המזמורים: "אִמְרוּ בְּגוֹיִם ה' מֶלֶךְ... וְתִגַּל הָאֶרֶץ" (צו, י-יא) לעומת מזמור צז שפותח ב"ה' מֶלֶךְ תִּגַּל הָאֶרֶץ" (צז, א).

מזמורים קיד-קטו נחשבו למזמור אחד במספר רב של מקורות קדומים: כתר ארם צובא, כתב-יד לנינגרד, תרגום השבעים ותרגום רס"ג. הדבר מסתבר גם מכך שהביטוי "הללויה" לא מופיע לא בסוף פרק קיד ולא בתחילת פרק קטו, וכך לא נוצרת הפסקה בין שניהם. זאת בניגוד למזמורים הסמוכים. גם מבחינה תוכנית הדבר מסתבר, שכן פרק קיד מדבר על גאולת ישראל ביציאת מצרים, ובפרק קטו המשורר מבקש שכך יעשה הקב"ה גם בימינו.

מזמור קיז, שבו רק שני פסוקים והוא הקצר שבפרקי התנ"ך, סופח על ידי מפרשים רבים למזמור שלפניו, או למזמור שלאחריו. הרב מנחם המאירי כתב שבספרים עתיקים המזמור הוא אחד עם מזמור קטז, אך בספרים המדויקים שנמצאים בידינו מזמור זה הוא נפרד⁽¹⁰⁾.

חלוקה לספרים

ספר תהילים מחולק במסורת לחמישה ספרים, חלוקה שניכרת מלשון פסוקי החתימה של כל ספר:

1. פרקים א-מא. הספר מסתיים בפסוק: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן"
2. פרקים מב-עב. מסתיים בפסוק: "כָּלֹו תִפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָּׁי"
3. פרקים עג-פט. נחתם בפסוק: "בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן"
4. פרקים צ-קו. מסתיים ב: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמֵן הַלְלוּ-יָהּ"
5. פרקים קז-קנ. חותם את כל ספר תהילים בפסוק: "כִּל הַנְּשִׂמָה תְהַלֵּל יָהּ הַלְלוּ-יָהּ"⁽¹¹⁾

בכתבי היד יש רווח של מספר שורות בין כל אחד מחמשת הספרים.

למרות שספר תהילים מחולק פנימית לחמישה ספרים, במניין 24 ספרי המקרא הוא נחשב לאחד.

על פי המסורה, מחולק ספר תהילים ל-19 סדרים. במבט ראשון, נראה שאין לחלוקת הסדרים שום הגיון פנימי. משום שהיא מחלקת פרקים באמצעותם ומפרידה בין פרקים קשורים. אך החלוקה מתבססת על שני עקרונות:

- אם המזמור מסתיים בפסוקי ברכה, הם מצורפים למזמור שלאחריו. כך למשל נהוג בתפילה, בה פותחים את מזמור תהילה לדוד (פרק קמה), שנאמר שלוש פעמים ביום, בפסוק "אֲשֶׁרִי הָעַם שְׂכָכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁה' אֱלֹהֵינוּ שְׁחוֹתֵם אֵת מִזְמוֹר קִמָּד.

גם למזמור צא נהוגים להקדים את הפסוק "ויהי נועם" שנמצא בסוף המזמור שלפניו. עקרון זה נוהג ברוב הסדרים.

- שני סדרים בספר נפתחים באמצע הפרק, וזאת משום שהם פסוקים חשובים במיוחד. בפסוק "והוא רחום" נפתח סדר חדש, וכן הפסוק "טוב לי תורת פיך מאלפי זָהָב וְכֶסֶף" פותח סדר חדש⁽¹²⁾.

מחבר ספר תהילים

כפי שהוזכר לעיל, בכותרות 100 ממזמורי תהילים מובא שם איש או קבוצה של אנשים, תמיד עם ל' היחס לפני כן. ל' זו פורשה בדרכים שונות:

- רוב המפרשים הקלאסיים פירשו שהל' מציינת את שמו של מחבר המזמור והכוונה היא "מאת". כך למשל הכותרת "לדוד" מבארת שדוד הוא זה שחיבר את המזמור.
- המזמור נאמר על האיש שמוזכר בכותרת, או לכבודו. כך, למשל, פירשו מפרשים רבים את מזמורים עב ו-קכז שבכותרתם מופיעה המילה "לשלמה", כמזמורים שחברו כתפילה על שלמה. לדעת האבן עזרא בהקדמתו לפירושו על תהילים, כל המזמורים שבראשם נכתב "לדוד" הם מזמורים שנאמרו עליו על ידי משוררים אחרים, או מזמורים שדוד עצמו חיבר.
- המזמור הזה היה רגיל להיאמר על ידי האיש שמוזכר בכותרת. כך פירשו הרבה מפרשים את הביטויים "לאסף" או "לבני קורח", שהלויים האלו היו רגילים לשיר את המזמורים האלו כחלק משירת הלויים⁽¹³⁾.

כותרות המזמורים

בראש רוב פרקי תהילים נמצאות כותרות שמציינות את סוג המזמור, את שם המחבר או המשורר, או את הזמן המיוחד שבו נאמר - בכל מזמור על פי עניינו. ל-116 ממזמורי תהילים יש כותרת כלשהי בתחילתם, ואלו כותרות מגוונות ביותר. יש למעלה מ-60 סוגים שונים של כותרות: כך שכותרות רבות נמצאות בראש מזמור אחד בלבד. הכותרת הנפוצה ביותר היא "לדוד" (בלבד) שמופיעה בראש עשרה מזמורים. 9 מזמורים מתחילים בכותרת "למנצח מזמור לדוד", ו-9 ב"שיר המעלות" (בלבד)⁽¹⁴⁾.

היחס בין הכותרת לגוף המזמור

במהדורות התנ"ך בעברית הנהוגות בימינו, נמצאות הכותרות כחלק מגוף המזמור, ומהוות חלק מהטקסט הקנוני; כך הוא גם ברוב התרגומים. עם זאת, חלק מהתרגומים החדשים לאנגלית, כמו תרגום New English Bible, משייטים את הכותרות מגוף המזמור. בשל כך, גם ספרור הפסוקים בתרגומים אלו יהיה שונה.

גם בתפילה היהודית נהוג להחשיב את הכותרות כחלק מהמזמור. אמנם, במקרים בודדים נהוג להשמיט בתפילה את הכותרות: במזמור ג אותו אומרים לפי חלק מהנוסחים בקריאת שמע שעל המיטה נהוג להשמיט את הכותרת: "מזמור לדוד בברחו מפני אכשולם בנו" ולהתחיל הישר מהגוף המזמור: "ה' מה רבו צרי". על פי תחנן בנוסח אשכנז, נהוג להשמיט את כותרת פרק ו: "למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד", ולפתוח בפסוק השני: "ה' אל באפך תוכיחני". על פי מנהגי הספרדים, נהוג להשמיט את כותרת פרק ל הנאמר בפסוקי דזמרה: "מזמור שיר חנכת הבית לדוד", ולפתוח בפסוק: "ארוממך ה' כי דליתני". עדות לכך שהשמטת הכותרות נהגה גם בשירת הלויים בבית המקדש ניתן למצוא במשנה בסוף מסכת תמיד (ז, ד); שמתארת את שיר של יום: "ביום הראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה", ואינה מזכירה את הכותרת "לדוד מזמור" (כד, א); וכן במשנה במסכת ביכורים (ג, ד) שמתארת את שירת הלויים בעת הבאת הביכורים לעזרה במילים: "ודברו הלויים בשיר ארוממך ה' כי דליתני" (ל, א) ולא מזכירה את כותרת המזמור⁽¹⁵⁾.

ציון זמן אמירת המזמור

בחלק ממזמורי תהילים מצוי בכותרת הזמן בו יש לאומרם:

- מזמור שיר ליום השבת (מזמור צב). על פי המשנה (תמיד ז, יד) מזמור זה היה נאמר ביום השבת בבית המקדש.
- מזמור לתודה (מזמור ק). היו שפירשו את המזמור כמיועד להיאמר באת הקרבת קרבן תודה.
- מזמור שיר חנוכת הבית (מזמור ל). היו שפירשו את המזמור כמיועד להיאמר בחנוכת בית המקדש.
- ההזכיר (מזמורים לח, ע) כפי שצוין, היו שפירשו שמזמורים אלו נועדו להיות תפילה שבאה יחד עם קרבן מנחה שאליו קשור הפועל זכירה, כגון "אזכרתה לה" (ויקרא ו, ח).
- למנצח על איילת השחר (מזמור כב). היו שביארו את שמזמור זה נאמר בזמן הזריחה (היא איילת השחר).

ספר תהלים

(א)

א אשרי האיש -- אשר לא הלך, בעצת השעים; ובדרך חטאים, לא עמד, ובמושב לצים, לא ישב. ב כי אם בתורת יהוה, חפצו; ובתורתו יהנה, יומם ולילה. ג והנה--כעץ, שתול על-פלגי-מים: אשר פרו, ותן בעתו--ועלהו לא-יבול; וכל אשר-יעשה יצליח. ד לא-כן הרשעים: כי אם-כמץ, אשר-תדפנו רוח. ה על-כן, לא-יקמו השעים--במשפט; וחטאים, בעדת צדיקים. ו כי-יודע יהנה, דרך צדיקים; ודרך השעים תאבד.

(ב)

א למה, רגשו גוים; ולאמים, יהגו-ריק. ב ותיצבו, מלכי-ארץ-- ורוזנים נוסדו-יחד: על-יהנה, ועל-משיחו. ג בנתקה, את-מוסרותימו; ונשליכה ממונו עבתימו. ד יושב בשמים ישחק: אדני, ילעג-למו. ה אז ידבר אלימו באפו; ויבחרונו יבהלמו. ו נאני, נסכתי מלכי: על-ציון, הר-קדשי. ז אספחה, אל-חוק: יהנה, אמר אלי בני אתה--אני, היום ילדתיך. ח שאל ממני--ואתנה גוים, נחלתך; נאחזתך, אפסי-ארץ. ט תרעם, בשבט ברזל: ככלי יוצר תנפצם. י ועתה, מלכים השפילו; הנקרו, שפטי ארץ. יא עבדו את-יהנה ביראה; וגילו, ברעדה. יב נשקו-בר, פו-לאנו ותאבדו דרך--כי-יבער כמעט אפו: אשרי, כל-חוסיו בו.

ניתוח למלים של ספר תהלים (מזמור א)

- (1) אֶשְׁרֵי : מלת קריאה
הָאִישׁ : שם זכר נפרד, נכנס עליו הא הידיעה.
אֶשֶׁר : מלת חיבור⁽¹⁶⁾
לא : מלת שלילה
הִלַךְ : פעל נחי פ"ה קל בזמן עברי, משקל (פֻעַל) גוף נסתר
בַּעֲצַת : (ב) מלת יחס
(עצת) שם נקבה נפרד, נסמך בסמיכות ישירה
רְשָׁעִים : שם ריבוי זכר, סומך
וּבְדַרְךְ : (ו) מלת חיבור, (ב) מלת יחס
(דרך) שם עצם גם זכר וגם נקבה⁽¹⁷⁾
חֲטָאִים : שם ריבוי גוף נסתרים
לא : מלת שלילה
עָמַד : פעל שלם (קל) בזמן עברי, משקל (פֻעַל) גוף נסתר
וּבְמוֹשָׁב : (ו) מלת חיבור
(מושב) שם מקום
לָצִים : שם ריבוי זכר והנפרד שלו (לץ)
לא : מלת שלילה
יָשָׁב : פעל נחי פ"י (קל), בזמן עברי, משקל (פֻעַל), גוף נסתר
(2) כִּי אִם : מלת תנאי⁽¹⁸⁾
בְּתוֹרַת : (ב) מלת יחס
(תורה) שם נפרד נקבה נסמך
יְהוָה : שם משמות האלי, שם עצם פרטי סומך
חֲפָצוֹ : שם נפרד זכר נסמך, (ו) גוף שלישי סומך
וּבְתוֹרָתוֹ : (ו) מלת חיבור, (תורת) שם נקבה נפרד נסמך, (ו) גוף שלישי סומך
יְהַגֵּה : פעל בזמן עתיד (קל) מורכב נחי פ"ה ונחי ל"ה, גוף שלישי
יוֹמָם : תואר הפעל של זמן⁽¹⁹⁾
וְלַיְלָה : (ו) מלת חיבור, (לילה) תואר פעל זמני זכר⁽²⁰⁾
(3) וְהָיָה : (ו) מלת חיבור, (היה) פעל מורכב בזמן עברי, זמנו נהפך לעתיד בגלל היכנסות (וו) ההיפוך עליה
כָּעֵץ : (כ) לדימוי, (עץ) שם עצם זכר
שָׁתוּל : בינוני פעול נגזר מהפעל השלישי (שתל)
עַל : מלת יחס
פְּלִגִי : שם ריבוי זכר נסמך
מִים : שם עצם יבוא תמיד בצורת הריבוי, סומך⁽²¹⁾
אֶשֶׁר : מלת חיבור
פְּרִיּוֹ : שם נפרד זכר נסמך (ו) גוף שלישי סומך
יָתֵן : פעל חסר (קל) בזמן עתיד
בְּעֵתוֹ : (ב) מלת יחס, (עת) שם נקבה נפרד, נסמך, (ו) סומך גוף שלישי⁽²²⁾
וְעֵלְהוּ : (ו) מלת חיבור, (עלי) שם ריבוי נסמך הנפרד שלו (עלה)
נסמך, (ו) גוף שלישי סומך
לא : מלת שלילה
יָבוּל : פעל חסר (קל) בזמן עתיד
וְכֹל : (ו) מלת חיבור, (כל) שם כמות
אֶשֶׁר : מלת חיבור
יַעֲשֶׂה : פעל נחי ל"ב (קל) בזמן עתיד
יַצְלִיחַ : פעל שלם (נוסף) בין הפעיל בזמן עתיד
(4) לֹא-כֵן : מלת חיבור של שלילה

הַרְשָׁעִים : שם זכר ריבוי מיודע בהא הידיעה
כִּי אִם : מלת תנאי
כַּמּוֹץ : מוץ שם זכר נפרד
אֲשֶׁר : מלת חיבור
תִּדְרָגוּ : פעל חסר (קל) בזמן עתיד, בנין (פֻּעַל)
רוּחַ : שם נקבה נפרד
(5)עַל-כֵּן : מלת חיבור של מסקנה
לֹא : מלת שלילה
קָמּוּ : פעל נחי ע"ו (קל) בזמן עתיד גוף נסתרים
רְשָׁעִים : שם ריבוי זכר הנפרד שלו (רשע)
בְּמִשְׁפָּט : (ב) מלת יחס, (משפט) שם נפרד זכר מיודע
וְחִטָּאִים : (ו) מלת חיבור, (חטאים) שם זכר ריבוי הנפרד שלו (חטא)
בְּעֵדֶת : (ב) מלת יחס, (עדת) שם נקבה נפרד ונסמך
צְדִיקִים : שם ריבוי זכר, סומך
(6)כִּי : מלת יחס
יֹדֵעַ : בינוני פועל נפרד זכר נגזר מהפעל (יָדַע)
יְהִנֶּה : פעל מורכב בזמן עתיד, גוף שלישי
דָּרַךְ : שם עצם גם זכר וגם נקבה, נסמך
צְדִיקִים : שם ריבוי זכר, סומך
וְדָרַךְ : (ו) מלת חיבור, (דרך) שם עצם גם זכר וגם נקבה, נסמך
רְשָׁעִים : שם ריבוי זכר הנפרד שלו (רשע), סומך
תֹּאבֵד : פעל בזמן עתיד, נחי פ"א, בנין קלי, גוף שני.

ניתוח למלים של ספר תהלים (מזמור ב)

(1)לָמָּה : מלת שאלה של תכלית
רָגְשׁוּ : פעל בזמן עבר (קל) שלם בנין פֻּעַל, גוף שלישי (נסתרים)
גוֹיִם : שם ריבוי זכר, הנפרד שלו (גוי)
וּלְאֵמִים : (ו) מלת חיבור
 לאומים: שם ריבוי זכר, הנפרד שלו (לאום)
יְהִנֶּה : פעל בזמן עבר (קל) מורכב בנין פֻּעַל, גוף שלישי (נסתרים)
רִיק : תאר הפעל⁽²³⁾
(2)יִתְיַצְּבוּ : פעל בזמן עתיד, נחי פ"י, בנין התפעל, גוף שלישי (נסתרים)
מַלְכֵי-אֲרָץ : (מלכי) שם ריבוי זכר נסמך, (ארץ) שם נקבה נפרד סומך
וְרוֹזְנִים : (ו) מלת חיבור, (רוזנים) שם ריבוי זכר
נוֹסְדוּ : פעל בזמן עבר, נחי פ"י, בנין נפעל, גוף שלישי (נסתרים)
יָחַד : תאר הפעל (זה עם זה)⁽²⁴⁾
עַל : מלת יחס
יְהִנֶּה : שם משמות אלוהים
וְעַל : (ו) מלת חיבור, (על) מלת יחס
מִשִּׁיחוּ : (משיח) שם נפרד נסמך, (ו) גוף שלישי סומך
(3)נִנְתְּקָה : (ננתק) פעל בזמן עתיד, בנין פֻּעַל, גוף ראשון (מדברים)
(ה) מלה של קבלת פעולה (מושא)
אֶת : מלת יחס (פעול)
מוֹסְרוֹתֵימוֹ : שם ריבוי נקבה, (מו) סומך
וְנִשְׁלִיכָה : (ו) מלת חיבור, (נשליך) פעל בזמן עתיד, בנין (הפעיל)
 גוף ראשון (מדברים), (ה) מלה של קבלת פעולה
מִמֶּנּוּ : מלת יחס, (ו) גוף ראשון (מדברים)
עֲבַתִּימוֹ : שם ריבוי נקבה נסמך, (מו) סומך
(4)יוֹשֵׁב : בינוני פועל (הווה) נגזר מהפעל הקל (ישב) נחי פ"י
בְּשָׁמַיִם : (ב) מלת יחס, (שמים) שם ריבוי זכר⁽²⁵⁾
יִשְׁחַק : פעל בזמן עתיד (קל), בנין פֻּעַל, גוף שלישי
אֲדַנִּי : שם נפרד
יִלְעַג : פעל בזמן עתיד, קלי, בנין פֻּעַל, גוף שלישי
לָמוֹ : (ל) מלת יחס, נסמך. (מו) סומך

- (5) **אָז** : תאר הפעל של זמן
יִדְבֵּר : פעל בזמן עתידי, בנין (פעל), גוף שלישי (נסתר)
אֵלִימוֹ : (אל) מלת יחס, נסמך. (מו) סומך
בְּאִפּוֹ : (ב) מלת יחס, (אף) שם נפרד זכר נסמך, (ו) גוף שלישי, סומך
וּבְחֵרוֹנוֹ : (ו) מלת חיבור, (ב) מלת יחס, (חרון) שם נפרד זכר נסמך,
 (ו) גוף שלישי (נסתר) סומך
יִבְהַלְמוּ : (יבהל) פעל בזמן עתידי, בנין (פעל), גוף שלישי (נסתר).
 (מו) גוף קשור בפעל (נסתרים)
 (6) **וְאֵנִי** : (ו) מלת חיבור, (אני) גוף ראשון (מדבר)
נִסְכַּחְתִּי : פעל בזמן עבר (קל), (תי) גוף ראשון (מדבר)
מִלְכִּי : (מלך) שם נפרד זכר נסמך, (י) סומך
עַל : מלת יחס
צִיּוֹן : שם עצם נפרד זכר
הֵר : שם נפרד זכר
קִדְשֵׁי : שם נפרד זכר נסמך, (ו) סומך
 (7) **אֶסְפְּרָה** : פעל בזמן עתידי, בנין (פעל), גוף ראשון (מדבר)
אֵל : מלת יחס
חֵק : שם נפרד זכר
יְהוָה : שם משמות אלוהים
אָמַר : פעל נחי פ"א, בזמן עבר (קל), בנין (פעל), גוף שלישי
אֵלֵי : (אל) מלת יחס (נסמך), (י) גוף נסמך (מדבר)
בְּנִי : (בן) שם נפרד זכר נסמך, (י) גוף נסמך (מדבר)
אֶתָּה : גוף שני (נוכח)
אֲנִי : גוף ראשון (מדבר)
הַיּוֹם : (ה) הא הידיעה, (יום) שם נפרד זכר
יִלְדִיתִךְ : (ילד) פעל בזמן עבר, בנין (פעל), נחי פ"י, קשור בגוף (ך)
 (8) **שָׂאֵל** : פעל ציווי, בנין קל
מִמְּנֵי : (מ) מלת יחס, (מן) מלת יחס, (י) גוף ראשון (מדבר)
וְאֶתְנָה : (ו) מלת חיבור, (אתנה) פעל בזמן עתידי, בנין (פעל), נחי ל"ה
גוֹיִם : שם ריבוי זכר, הנפרד שלו (גוי)
נַחֲלֶתְךָ : (נחלה) שם נפרד נקבה נסמך, (ך) גוף סומך
וְאֶחָזְרְתֶךָ : (ו) מלת חיבור, (אחזרה) שם נפרד נקבה נסמך, (ך) סומך
אֶפְסִי : שם ריבוי זכר נסמך
אֶרֶץ : שם נפרד נקבה סומך
 (9) **תִּרְעַם** : פעל בזמן עתידי, גוף שני
בְּשֶׁבֶט : (ב) מלת חיבור, (שבט) שם נפרד זכר נסמך
בְּרִזָּל : שם נפרד זכר סומך, שם חומר
כְּכֹלִי : (כ) מחלת דימוי, (כלי) שם נפרד זכר
יֹצֵר : בונוני פועל, זכר נגזר מהפעל (יצר)
תִּנְפְּצֶם : פעל בזמן עתידי, גוף שני, בנין (פעל), (ם) גוף שלישי
 (נסתרים)
 (10) **וְעֵתָהּ** : (ו) מלת חיבור, (עתה) תאר הפעל של זמן
מִלְכִּים : שם ריבוי זכר
הַשְּׂכִּילוֹ : פעל ציווי נוסף, בנין (הפעיל), (ו) גוף שלישי (נסתרים)
הִנְסֵרוּ : פעל ציווי נוסף, בנין (נפעל), (ו) גוף שלישי (נסתרים)
שִׁפְטֵי : שם ריבוי זכר נסמך
אֶרֶץ : שם נפרד נקבה סומך
 (11) **עֲבֹדוּ** : פעל ציווי קל, בנין (פעל)
אֵת : מלת יחס פעול⁽²⁶⁾
יְהוָה : שם משמות אלוהים
בִּירְאָה : (ב) מלת יחס, (יראה) שם נפרד נקבה
וְגִילוֹ : (ו) מלת חיבור, (גילו) פעל ציווי קל, (ו) גוף שני (נושא)
בְּרַעְדָּהּ : (ב) מלת חיבור, (רעדה) שם נפרד נקבה
 (12) **נִשְׁקוּ** : פעל ציווי קל בנין (פעל), (ו) גוף שני (נוכחים)

- בַּר** : שם זכר נפרד
בָּן : מלת סיבה
יָאֵנֶף : פעל בזמן עתיד (קל), גוף שלישי
וְתֹאבְדוּ : (ו) מלת חיבור (תאבדו) פעל בזמן עתיד (קל), בנין (פעל),
 (ו) גוף שני (נוכחים)
דָּרַךְ : שם עצם גם זכר וגם נקבה
כִּי : מלת סיבה
יָבֵעַר : פעל בזמן עתיד (קל), בנין (פעל), גוף שלישי
כַּמְעַט : (כ) מלת דימוי (מעט) תואר הפעל של כמות, נסמך
אָפֹּו : (אף) שם זכר נפרד, סומך
אֲשֶׁרִי : מלת קריאה
כָּל : שם זכר נפרד
חֹזֵקִי : שם ריבוי זכר, נסמך
בּוּ : (ב) מלת יחס נסמכה, (ו) גוף שלישי, סומך

המסקנות

- 1 - ספר תהילים הוא הספר המוכר ביותר בחלק הכתובים, כיוון שיש בו מזמורים המתאימים כמעט לכל מצב. נהוג לקרוא תהילים בשעת רצון, במקרה סכנה, ליד מיטתו של חולה ובכל עת שאדם חש צורך לקרבה עם אלוהיו.
- 2 - על פי חלוקת הפסוקים שלנו, בספר תהילים יש 2527 פסוקים. על פי חלוקה זו, שנמצאת גם בהערות המסורה שבידינו, הפסוק האמצעי בספר הוא: "וַיִּפְתְּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבְלִשְׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ" (עחי לו).
- 3 - חולק הספר גם לשבעה חלקים ולשלושים חלקים, זאת כדי לאפשר את קריאתו מדי שבוע ומדי חודש.
- 4 - בראש רוב פרקי תהילים נמצאות כותרות שמצינות את סוג המזמור, את שם המחבר או המשורר, או את הזמן המיוחד שבו נאמר - בכל מזמור על פי עניינו. ל- 116 ממזמורי תהילים יש כותרת כלשהי בתחילתם, ואלו כותרות מגוונות ביותר.
- 5 - מצאנו כי בספר תהילים יש גזרות מוגבלות לפעל למשל (גזרת השלמים, גזרת החסרים, גזרת הנחים) ובנינים מוגבלים (בניין פעלי, בניין הפעילי, בניין פעלי, בניין התפעל) ובכל הזמנים (זמן עברי, זמן עתיד, זמן הווה) וגם בציווי. גם כן מצאנו קבוצה של מילות יחס שונות.

שולי המחקר

- 1 - [תהילים](http://he.wikipedia.org/wiki/תהילים)
- 2 - דוד. סגיב, מילון עברי – ערבי לשפה העברית בת־ימנו, כרך שני, ניו־יורק, 1985. עמ'1868.
- 3 - אברהם. אבן שושן, המלון החדש, כרך שביעי, ירושלים, 1971, עמ'2825.
- 4 - F.Brown & Others, Hebrew and English Lexicon of the Old Testament. Oxford, p.237.
- 5 - אברהם. אבן שושן, (המלון העברי המרוכז), הוצאת (קרית־ספר) ירושלים, 1972, עמ'751.
- 6 - [תהילים](http://he.wikipedia.org/wiki/תהילים)
- 7 - שם.
- 8 - מ.צ. סגלי, מבוא המקרא, ספר ראשון, הדפסה תשיעית, הוצאה "קריית ספר", בע"מ, ירושלים, עמ'15.
- 9 - שם, עמ'16.
- 10 - [תהילים](http://he.wikipedia.org/wiki/תהילים)
- 11 - رياض عبد إبراهيم، الصور البلاغية في سفر المزامير، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة بغداد – كلية اللغات، 1999، ص 17 – 18.

- 21 - תהילים/הילים he.wikipedia.org/wiki/תהילים/הילים
- 31 - رياض عبد إبراهيم، المصدر نفسه، ص 16 – 17.
- 41 - תהילים/הילים he.wikipedia.org/wiki/תהילים/הילים
- 51 - שם.
- 61 - יהושע. בלאז, דקדוק עברי שיטתי מהדורה שנייה משופרת. חלק ב. תורת השם. ירושלים. 1978, עמ' 173.
- 71 - אברהם. אבן שושן, המילון העברי המרכזי, הוצאת (קרית-ספר) ירושלים. 1972, עמ' 134.
- 81 - א. בן-אורי, לשון וסגנון, ספר ראשון, הוצאת ספרים יזרעאל בע"מ, תל-אביב. 1963, עמ' 208.
- 91 - אברהם. אבן שושן, המילון החדש, כרך שביעי, ירושלים, 1971, עמ' 948.
- 02 - אברהם. אבן שושן, המילון החדש, כרך שביעי, ירושלים, 1971, עמ' 948.
- 12 - שם, 1326.
- 22 - אברהם. אבן שושן, המילון העברי המרכזי, הוצאת (קרית-ספר) ירושלים. 1972, עמ' 544.
- 32 - ראובן סיוון עם אברהם א. לבנסטון, מילון מגידו החדש עברי אנגלי, הדפסה חמישית, תל-אביב, 1977, עמ' 638.
- 42 - אברהם. אבן שושן, המילון העברי המרכזי, הוצאת (קרית-ספר) ירושלים. 1972, עמ' 270.
- 52 - שם, עמ' 725.
- 62 - א. בן-אורי, לשון וסגנון, ספר ראשון, הוצאת ספרים יזרעאל בע"מ, תל-אביב. 1963, עמ' 178.

המקורות

- 1 - ספר תורה – נביאים – כתובים.
- 2 - الكتاب المقدس باللغة العربية.
- 3 - סגיב, דוד, מילון עברי – ערבי לשפה העברית בת-זמננו, כרך שני, ניו-יורק, 1985.
- 4 - תהילים/הילים he.wikipedia.org/wiki/תהילים/הילים
- 5 - אבן שושן. אברהם, המילון החדש, כרך שביעי, ירושלים, 1971.
- 6 - F.Brown & Others, Hebrew and English Lexicon of the Old Testament. Oxford.
- 7 - אבן שושן. אברהם, (המילון העברי המרכזי), הוצאת (קרית-ספר) ירושלים, 1972.
- 8 - סגל. מ.צ, מבוא המקרא, ספר ראשון, הדפסה תשיעית, הוצאה "קריית ספר", בע"מ, ירושלים.
- 9 - إبراهيم. رياض عبد، الصور البلاغية في سفر المزامير، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة بغداد – كلية اللغات، 1999.
- 01 - ראובן סיוון עם אברהם א. לבנסטון, מילון מגידו החדש עברי אנגלי, הדפסה חמישית, תל-אביב, 1977.
- 11 - בן-אורי. א. לשון וסגנון, ספר ראשון, הוצאת ספרים יזרעאל בע"מ, תל-אביב. 1963.
- 21 - בלאז, יהושע, דקדוק עברי שיטתי מהדורה שנייה משופרת, חלק ב. תורת השם. ירושלים. 1978.

Abstract

This research dealt with Psalms. First of all we talked about the name of Psalms, and about the different names of it. After that we talked about its place since it is the first part of the writings in the Old Testament. Also it is the part of the Old Testament which is ascribed to the prophet David.

Then we talked about the division of the book and the titles of its parts with a signal to the relationship between the titles and the content of these parts.

Finally, we made a linguistic analysis to the first two parts including the names, verbs, and all the linguistic articles.